

A magyar fiatalok mások

Az ifjúság
és a politikai kultúra

A fiatalok forradalmaként értékelhetők a kelet-európai viharos változások. Kulcsszerepet kaptak az ifjak a kelet-németek új „népvándorlásában” és a tüntetéseikben, a prágai Vencel téren, a romániai megmozdulásokban és barikádharcokban. Ezzel szemben a magyar fiatalok úgy viselkednek, mintha nem lennének érdekeltek a társadalmi, politikai, hatalmi változásokban. Ezt a közkeletű véleményt finomítja a JATE Szociológiai Tanszékének vizsgálata, amely az ifjúsági és a politikai kultúra viszonyait elemezte. Cáfolatát kapjuk annak a felfogásnak is, hogy a magyar ifjak „majmolják” a Nyugatot, ugyanis nyugat-német ifjúsági szociológusok kutatási eredményeivel vetették össze a szegedi felmérés adatait. A szociológiai vizsgálat vezetőjével, Gábor Kálmán adjunktussal beszélgettünk.

Diszkó, video, motor

Tavaly tavasszal (a kérdőívek kitöltésének idején) a szakmunkástanulók harmada, a gimnazisták kétharmada, az egyetemisták negyötedét azt vallotta, érdekli a politika. Kérdéses: a fiatalnak mondott nemzedék, a 15–24 évesek másképpen, azaz szüleiktől, a felnőtt társadalomtól eltérően viszonyulnak-e a politikához.

„Fogyasztói kultúra” kifejezéssel jellemzik a szociológusok a mai fiatalok szabadidős igényeit — nyugaton és keleten egyaránt. Ezek szerint a video-filmek, a diszkó, a motor rajongójának tekinthető a szegedi szakmunkástanulók kétharmada. A gimnazisták magatartása hasonló, de bizonyos szakorientáció azért érvényesül: például nem csupán a szakmunkástanulók által díjazott Nemerét, Szilvást, vagy a Popcornt, a Világ Ifjúságát, az Interpress Magazinot olvassák, hanem Jókait és József Attilát is, a lapok közül pedig az Élet és Tudományt, az Alfát, a Tiszatájt is forgatják.

Az egyetemisták a „magas” kultúrát célozzák meg: Dosztojevszkij, Esterházy Péter, Örkény István, Hemingway könyveit fálják, a História, a Filmvilágot, a Nagyvilágot, a Vigiliát lapozzák. A napilapok kiegyenlítik a csoportok közötti másságot: a legtöbben a Délmagyarországot olvassák, bár az egyetemisták jelentős hányada a Magyar Nemzetet részesíti

előnyben. A magyar fiatalok és nyugatnémet társaik között lényeges eltérés, hogy az itteni egyetemisták „magaskultúrája” élesen különbözik az ifjúság más csoportjainak konsumkultúrájától. A nyugat-európai fiatalok azonban a fogyasztói társadalmat jellemző kultúrát aktívan, különböző tevékenységi formákban — zene, sport — teszik magukévá, míg a hazaiak csupán „befogadnak”, a szó szoros értelmében fogyasztanak.

Punkok és bőrféjük

A másik lényeges eltérés, hogy míg Nyugat-Európában a 80-as években az ifjúsági kultúrában fordulat következett be: e réteg önállósult és radikálisan szembefordult a politikában is a felnőtt társadalom intézményrendszerével, értékrendjével, addig Magyarországon ez nem ilyen egyértelmű. Ifjúságközpontúnak a német ifjak egyötöde, a magyar szakmunkástanulók 14, a gimnazisták 11, az egyetemisták 17 százaléka vallja magát. Ezek az arányok azért lényegesek, mert a nyugat-európai kutatásokból kitűnik: az ifjúsági kultúrát és értékeket középpontba állító fiatalok egy része aktívan részt vesz a politizálásban, ők azok, akik ellenőrizni akarják a kormány tevékenységét, ők alakítják ki az alternatív politikai kultúrát (például a környezetvédők, a zöldek mozgalmának itt keresendő az eredete).

Az ifjúságcentristáknak az a típusa, mely kevésbé iskolázott, az agresszív magatartásra hajlamos. Példaként a punkokat, a bőrféjúkat említhetjük. A magyarországi fiatalok különböző csoportjai között e szempontból is éles az eltérés. Az egyetemisták és a gimnazisták hasonlóan abban egymásra, hogy az ifjúságközpontúság esetében nem csak a régi intézmények, hanem a régi rendszer ellenzését is jelenti (például míg a gimnazisták összességének egyharmada, addig az ifjúságcentristák kétharmada szeretnének, ha betiltanák az MSZMP-t). Ez viszont nem kapcsolódik össze tevékeny politizálással, melynek oka, hogy bár a 80-as évek elején itt is megjelent a fiatalok értékeit tükröző békemozgalom, például a Dialógus-csoport, ezt azonban a rendőri beavatkozás szétzilálta. Tehát megszakadt a nyugat-európai mintához hasonló kapcsolat. A másik ok az, hogy nálunk a fiatalok elitje erősen elkülönül a 15–24 évesek többségétől, az elit pozitív mintáit a többség nem követi. Kiegyenlítődést csak az jelent, hogy az ifjúsági kultúrát középpontba állítók azon tagjai, akik az agresszívebb megnyilvánulásokat részesítik előnyben (punkok, bőrféjük), egyaránt fellelhetők a szakmunkástanulók, a gimnazisták és az egyetemisták között.

A többség apolitikus

Ennek az agresszívebb ifjúságközpontú kultúrának jellemeivel, azonban a magyarországi politikai változások nem tudnak mit kezdeni. Figyelmet érdemel, hogy a cigányellenesség a szakmunkástanulók 34 százalékát, a gimnazisták egyötödét, az egyetemisták egytizedét; a zsidóellenesség a szakmunkástanulók 8,5; a gimnazisták 3,3; az egyetemisták 5,3 százalékát jellemzi. Az előítélet-rendszer az ag-

resszívebb ifjúsági kultúra híveit jellemzi, ahol jó talaja lehet mindenféle demagógiának.

Az ellenzéki szervezetek előterbe helyezése jellemzi Nyugaton és Keleten egyaránt az ifjúságot. A szociológiai vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy — a más-más csoportokban, más-más arányokkal — három politikai szervezet, az MDF, az SZDSZ és a Fidesz kap fontos szerepet a politikai szervezetekkel szimpatizáló ifjak körében. Kiemelendő következtetés, hogy a Fidesz nemcsak az elit politikai szervezete, hanem az ifjúság radikálisabb rétegének értéktörénciáját is kifejezi. Meg kell jegyezni, hogy azok a fiatalok, akik szimpatizálnak valamelyik ellenzéki politikai szervezettel, azok magasabb iskolai végzettségű és kultúrájú családból származnak. Az egyetemistáknak kétötöde, a gimnazisták egynegyede, a szakmunkástanulók 14 százaléka tartozik ide. Őket az jellemzi, hogy toleránsabbak etnikai szempontból (kevésbé cigány- és zsidóellenesek), erőteljesen a régi rendszer ellenzői, a fiatalok többségénél optimistábbak ítélik meg a jövőt és annak formálásában saját szerepüket. A politikai szervezetek valamelyikével szimpatizáló ifjúsági réteg közel áll az értelmiség elitjéhez azon véleményével, ami a rendszerváltás lényegét a pártrendek az értelmiség rendjével való cseréjében látja. Tehát a fiatalok politikailag aktívizálható csoportja nem mutat föl sajátos ifjúsági értékeket, a felnőtt értelmiség mintát követi, továbbá nagy a szakadék az ide tartozó egyetemista, gimnazista csoport és a szakmunkástanulók között. A politikusok figyelmébe ajánlható, hogy a magyar fiataloknak csak egy szűk csoportja aktivizálható, a többséget hidegen hagyják a hazai viharos változások.

Újszászi Ilona

Szeged a hazai lapokban

1990/9

1989.

Illyés és a Szegedi Fiatalok / Lengyel András = Irodalomtörténet. — 3. sz.

Kiegészítő megjegyzések Lengyel András „Illyés Gyula és a Szegedi Fiatalok” című cikkéhez / Tolnai Gábor = Irodalomtörténet. — 3. sz. 1990.

Bücsüantológia / I. M. = Magyar Napló. — jan. 19. (Irodalom). — Szerző: Ilia Mihály. — Ismertetés a bölcsészek Harmadik c. folyóiratának antológiájáról.

Kitiltva / Halász Miklós = Képes 7. — febr. 10. — A JATE erkölcsileg rehabilitálta igazságtalanul üldözött oktatóit, hallgatóit.

Táblacserebere / (leander) = Magyar Hírlap. — febr. 18. — (Jegyzet). — Szerző: Lengyel András György. — Utcanévek Szegeden.

Ez megszűnt, az osztódott / T. I. = Népszabadság. — febr. 15. — Szerző: Tanács István. — Megszűnt a Szegedi Egyetem c. hetilap.

Jugoszláv rendelet, magyar magyarázat: Kivonuló és visszavonuló szovjetek Rózkén / orv = Mai Nap. — febr. 20. — Szerző: Horváth Kálmán. — Torlódás a határátkelőnél.

Újra támadják Raffay Ernőt: Elpusztíthatatlan a szegedi kacsa? / -l = Dél-Kelet. — febr. 23. — Vádolják az országgyűlési képviselőt.

Játék az életben maradásért: Fordulat a szegediek ügyében? / (bogácsi) = Magyar Nemzet. — febr. 23. — Szerző: Bogácsi Erzsébet. — Kovács Kristóf nyilatkozata a Szegedi Független Színpad munkájáról.

Újabb titkok Trianon körül, avagy Hogyan bánt el Raffay Ernő a Magyar Tanácsköztársasággal... / Nagy András = Új Fórum. — febr. 23. — Vita a történet Trianon titkai c. könyvével.

Rómeók Szegedről: Vasárnap az Almásy téren / (bt) = Esti Hírlap. — febr. 24. — Szerző: Barabás Tamás. — A Szegedi Független Színpad Shakespeare-előadása a szabadidőközpontban.

„Szállj gondolat...”: Temesváriak énekeltek Szegeden / D. L. = Film, Színház, Muzsika. — febr. 24. — Szerző: Dalos László. — Kritika a Temesvári Román Opera Verdi-előadásáról.

A szegedi földgyógyász / Horváth Mária = Képes Újság. — febr. 24. — ill. — Beszélgetés Prekop József agrármérnökkel.

„Az Apró-ügynök nem aprópénzt veszítettünk”: Gavallérok vagyunk! / Thékes István = Népszport. — febr. 24. — (Labdarúgás). — A Szegedi Dózsa labdarúgó-csapatáról.

Hódy László, a legjobb ausztrál: Koronázás 22 év után / T. I. = Népszport. — febr. 24. — Szerző: Thékes István. — Beszélgetés az egykori kosárlabdázóval Szegeden.

In memoriam dr. Szórády István / Ribár János = Evangélikus Élet. — febr. 25. — Nekrológ a gyermekgyógyászlól.

Rangadó milliókért: Szegeden megingt betörök a kaput? / Bóle István = Vasárnapi Hírek. — febr. 25. — Beszélgetés Széll Józseffel, a Szeged SC elnökével a labdarúgó-csapatáról.

Salieri-zenekar Szegeden / (h. m.) = Magyar Nemzet. — febr. 26. — Szerző: Halász Miklós. — Előzetes a Fricsay-társaság kamarazenekarának hangversenyéről.

Psalmus Humanus / Tóthpál József = Könyvtárlap. — 2. sz.: ill. — Ismertetés a Szent-Györgyi Albert Dokumentumok, riportok c. kötetéről.

Egészségnevelők konferenciája Szegeden. 1989. május 19–20. / Csóka Márta = Egészségnevelés. — 1. sz.

Az igazmondásnak sok előnye van. Az első az, hogy az emberek megcsodálják azt a természetességet, mellyel az ember hazudik.

(Jean Dutourd)

A hírnévnek talán az a legnagyobb előnye, hogy az ember büntetlenül kimondhatja a legnagyobb ostobaságokat.

(André Gide)

Az ünnepélyesség csaknem mindig arra szolgál, hogy elrejtse az ostobaságot.

(Le Rochefoucauld)

Egy férfi csak akkor mondhatja el magáról, hogy jól nősült, ha megért minden szót, melyet a felesége mondott ki.

(Alfred Hitchcock)

A botlás olyan ügyetlenség, melyért nem a lábakat, hanem a küszöböt teszik felelőssé.

(Norman Mailer)

NYOLCVANÉVES

A. J. P. Martin (sz. 1910.) Nobel-díjas angol kémikus. Vitaminkutatással foglalkozott, s ennek során egyik felfedezője a kis mennyiségű anyagok elválasztását szolgáló módszerek.

ÖTVEN ÉVE

halt meg Anton Hansen Tammsaare (1878–1940) észt regény- és drámaíró, műfordító és kritikus.

KISSZÍNHÁZ

10.30 óraok: Egerek és emberek (Nyugdíjas bérlet), 19 óraok: Egerek és emberek (Vaszy 2. bérlet)

MOZIK

Korzó: délelőtt 10, délután 1. fél 4, háromnegyed 6 és 8 óraok: Rendőrákadémia IV. (színes, m. b. amerikai filmvígjáték V. helyár)

Fáklya: fél 3 óraok: Légy jó mindhalálig (magyar film.) háromnegyed 5, 7 és háromnegyed 9 óraok: Erotikus fantáziák (színes, olasz erotikus film, V. helyár 16 éven felülieknek)

Belvárosi (vált Szabadság mozi): 3, negyed 6 és fél 8 óraok: Harlemi éjszakák (Színes, m. b. amerikai film, V. helyár)

Kamaraterem, (Belvárosi mozi): 3 óraok: Jégkirálynő (színes szovjet film) negyed 6 és fél 8 óraok: Hajlakk (színes amerikai filmvígjáték, III. helyár)

Balázs Béla Filmteka: fél 5, fél 7 és fél 9 óraok: Rövidfilm a szerelemről (színes lengyel film, III. helyár 16 éven felülieknek)

Kiskörössy halálszárda: (videomozi): délután 4 és este 8 óraok: Bolero (magyarul beszélő amerikai erotikus film, 16 éven felülieknek)

ÜGYLETEK

GYÓGYSZERTÁR: Klauzál tér 3. szám (13/57-es). Este 8 óráttól reggel 7 óráig.

BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI: Ma a balesetet szenvedett személyeket a II. Kórház (Tolbuhin sgt. 57.) v. sz. sebészeti felvételi ügyeletet az I. sz. Sebészeti Klinika (Pécsi u. 4.), urológiai felvételi ügyeletet a II. Kórház tart.

A balesetet szenvedett gyermekeket a kórház baleseti sebészeti osztályán, az egyéb sebészeti gyermekbetegeket a sebészeti klinikán látják el.

ÉJSZAKAI ORVOSI: Este fél 6 óráttól reggel fél 8 óráig a felnőttlakosság részére. Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatti. Telefon: 10-100.

GYERMEKORVOSI: Munkanapokon 13 óráttól másnap reggel fél 8 óráig, szomb-

ton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 óráttól másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. sz. alatti körzeti gyermekorvosi rendelésben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

GYERMEK FÜL-ORR-ÉGÉSZETI ÜGYLETEK: Ma 19 óráttól holnap reggel 7 óráig az Újszegedi Gyermekkórház, Szeged, Odessai krt. 37. Telefon: 22-655.

FOGORVOSI ÜGYELET: Hétfőtől péntekig 22 óráttól reggel 6 óráig, szombaton reggel 7 óráttól hétfő reggel 7 óráig: Szeged, Zöld S. u. 1–3. Telefon: 14-642.

CSALÁDVEDELMI TANÁCSADÁS: Hétfőn délután 14 és 17, csütörtökön délelőtt 9 és 12 óra között a Szent Mihály utca 1. szám alatt, telefon: 13-740.

S. O. S. LELKISÉGÉLY-SZOLGÁLAT: Mindennap este 7 óráttól reggel 7 óráig. Telefon: 11-000.

IFJÚSÁGI DROGTELEFON: 54-773. Minden munkanapon 8–16 óráig.

Tévé

BUDAPEST 1.

8.00: A nyugdíjasnak sosincs ideje — NDK tévéfilmsorozat — XIII/8. — A hazugság — (ism.) — (FF)

8.25: Az angol ház — Angol dokumentumfilm-sorozat — IV/3. — A divat központja — (ism.)

8.50: Képzés — Az Országházról jelentjük...

15.00: Képzés — H és G — Svéd rajzfilm — (ism.)

16.00: Foci angol módrá... — II.

16.25: Pannon krónika — A pécsi körzeti stúdió híradóműsora — Dél-dunántúli hírek, információk, események

16.55: Vjesti — Hírek szerbhorvát nyelven — A pécsi körzeti stúdió műsora

17.00: Szép magyar tánc — Babázó

17.05: Hármas „csatorna” — Jankovics Marcell sorozata — IV/1. — Allatok és szörnyek a mitológiában — A medve

17.55: Kozmosz — Amerikai dokumentumfilm-sorozat — XIII/4. — Menny és pokol

19.00: Reklám

19.05: Esti mese — Linda mesél — Asztal bátyó, szék úr — Magyar mese-filmsorozat

19.15: Lottósorsolás

19.20: Reklám

19.30: Híradó

20.00: Reklám

20.05: Választási műsor

20.25: Jó kezekben — NSZK-film

22.05: Reklám

1990. MÁRCIUS 1., CSÜTÖRTÖK — NÉVNAP: ALBIN

A Nap kel 6 óra 26 perckor, és nyugszik 17 óra 28 perckor.
A Hold kel 7 óra 46 perckor, és nyugszik 23 óra 15 perckor.

VIZÁLLÁS

A Tisza vízállása Szegednél szerdán plusz 168 cm (áradó).

22.10: Hazai tükör — Benne: Az Országházról jelentjük...
23.40: Híradó 3.

BUDAPEST 2

Berkes Zsuzsával és Rózsa Péterrel

16.05: Képzés

16.20: TV 2 — Benne: Reklám — Riportok — Időjárás — Zene

16.50: Telesport — Férfikézilabda világbajnokság — Magyarország — Algéria-mérkőzés — Közvetítés Pilsenből

18.15: BUMM!!! — Telefonos játékok

18.25: Gyerekeknek! — Az elsőüldött világok — XXVI/8. — Rebecca, a tó kálóza — Francia rajzfilmsorozat — (ism.)

18.51: TV 2

19.00: Doktor Senki — Tévéfilm — (1980) — (ism.)

20.23: TV 2

20.35: Fejezetek az első világháborúból — Amerikai dokumentumfilm-sorozat — XXVI/18. — A balkáni hadművelet és a török frontok — (FF)

21.00: Híradó 2.

21.20: TV 2 — Benne: Nézz meg az ember!

21.30: Napzárta

22.15: Giovanni Battista Pergolesi: A zenemester — Opera

22.50: Nézőpont

Kb. 23.20: TV 2

KÜLFÖLDI TELEVÍZIÓK MŰSORAIBÓL

ÚJVIDÉK

16.15: Híradó, 16.55: Kézilabda-világbajnokság a Kuba — Jugoszlávia mérkőzés.

18.15: Újvidéki képeslapok — szerbhorvát nyelvű műsor. 19.15: Rajzfilm. 19.30: Híradó. 20.00: Klasszikus zene. 20.25: Jugoplastika-Limoge BEK kosárlabda-mérkőzés. 22.10: Művészeti est.

BELGRÁD 1.

8.30: Reggeli műsor, Mitoszkok és legendák. 9.00: A Zsugbi Televízió oktatómü-

sora. 9.20: Senki sem gondoskodik rólok. 9.40: A felületi feszültség és a mosószerek. 10.00: A francia nyelv. 10.35: Nyél nélküli sóprű. 11.05: Rajzfilm. 12.10: Életkörök. 11.40: Természetráaj. 11.10: Rajzfilm. 12.15: Ötödik dimenzió. 15.00: Életkörök. 15.40: Természetráaj. 16.10: Ötödik dimenzió — ism. 15.45: Hírek. 17.00: Híradó. 17.20: Együtt élni. 17.50: Mitoszkok és legendák. 18.20: Rajzfilm. 18.30: Közlekedési és idegenforgalmi műsor. 18.40: Dokumentumfilm. 19.15: Jó éjszakát gyerekek. 19.30: Híradó. 20.00: Panoráma. 21.00: Nagy inyesmesterek kis titkai. 21.05: Rejtélytár. 22.45: Éjszaka önkkel, benne: Gyilkosság isten akaratából, Sovinisza bohózat, Családi kapcsolatok.

BELGRÁD 2.

15.00: Éjszaka önkkel — ism. 17.00: Híradó. 17.15: Rajzfilm. 17.30: Körzeti műsor. 18.00: Belgrádi műsor. 19.30: Híradó. 20.00: Klasszikus zene. 20.25: Jugoplastika-Limoge BEK kosárlabda-mérkőzés. 22.10: Művészeti est.

SUPER

17.00: Hullámhosszon. 18.30: Kék éj. 19.45: Időlánc. 20.00: A vörös Pimpernel — A nagy francia forradalom idején játszódó kalandfilm. 22.15: Golferedmények. 22.20: Útonálló — westernfilm. 00.45: Egyveleg.

RTL PLUS

15.00: Kedves Billi bácsi. 15.30: Telefonos játékok. 16.00: Kaméleon — Alfred Hitchcock krimisorozata. 16.30: Hulk — amerikai akciófilm. 17.10: Játékehow. 17.45: Játssz velünk! 18.00: Dr. Marcus Welby — családisorozat. 18.45: Híradó. 19.15: A hétmillió dolláros nő — amerikai akciófilm-sorozat. 20.15: Pimasz lányok — NSZK filmvígjáték. 21.50: Alrwolf — akciófilm-sorozat. 22.55: Ringo, hol akarsz meghalni? — olasz westernfilm.

SAT 1.

14.40: Szeretethajó — amerikai filmsorozat. 15.30: Tévébolt. 16.05: Füstölgő

coltok — westernsorozat. 17.10: Szomszédok. 17.35: Divatötletek. 17.50: Egy Duke ritkán jár egyedül — amerikai krimisorozat. 19.05: Szerencsekerek. 20.00: T. J. Hooker — amerikai krimisorozat. 21.00: Szellemirtók — amerikai film. 23.05: Elátkozott örökös.

TV 5

17.45: Esély a daloknak. 17.45: Főzőcske. 18.30: Számok és betűk. 18.35: Pihenődő. 19.00: Teleturisztika. 19.40: Csillag papiros. 20.00: Elmelkedések. 21.00: Észak-Dél. 21.30: Találkozások. 22.30: Hiányjelek — Irodalmi magazin. 23.45: Frankonör területek.. 00.10: Komolyzene.

Rádió

KOSSUTH

6.20: Pártok választási műsora. 7.20: Pártok választási műsora. 8.05: Hangszemle. 8.20: Ez aktuális. 8.50: Külpolitikai figyélő.

Középhullámon: 9.00–11.00: napközben (ÉLŐ) — Közérdekű magazin. URH-n: 9.00: Egész napos közvetítés az Országgyűlés üléséről. 11.05: Népszeneár. 12.30: Párt